

VIEDOKLIS PAR FINANŠU MINISTRIJAS MAKROEKONOMIKAS PROGNOZĒM

Šajā dokumentā ir sniegts Fiskālās disciplīnas padomes (turpmāk – Padome) viedoklis par Finanšu ministrijas (turpmāk – FM) izstrādātajām makroekonomikas prognozēm, kas tiks izmantotas par pamatu Latvijas vidēja termiņa budžeta ietvara (turpmāk – VTBI) 2019.-2021. gadam izstrādei. Šis ir agrīns pārskats pirms VTBI plānošanas procesa 2019.-2021. gadam. Padome veic FM makroekonomisko aplēšu pārskatīšanu un apstiprināšanu, lai palīdzētu izstrādāt fiskālās prognozes krietni pirms budžeta projekta un VTBI iesniegšanas apstiprināšanai. Lai atbalstītu Valdības darbu pie gadskārtējo dokumentu – VTBI un Stabilitātes Programmas (turpmāk – SP) – izstrādes, tika noslēgta vienošanās par agrīnu Padomes apstiprinājuma sniegšanu FM makroekonomikas prognozēm.

Saskaņā ar Vienošanos par sadarbību, kas parakstīta 2016. gada 8. februārī, Padome ir atbildīga par FM makroekonomisko prognozi, kas ir pamatā fiskālajām prognozēm, apstiprināšanu. Padome izvērtē prognozes kopumā, un sniedz apstiprinājumu par galvenajiem makroekonomiskajiem rādītājiem, kas izklāstīti zemāk. Prognožu apstiprināšanas procedūras laikā Padomei tika iesniegti detalizēti FM prognožu dati, tajā skaitā iekšzemes kopprodukta (turpmāk – IKP) struktūra un atsevišķu IKP komponentu attīstības scenāriji. Padome ir konsultējusies ar ārējiem ekspertiem, lai gūtu visaptverošu izpratni par norisēm Latvijas ekonomikā.

Padomes pienākums ir sniegt apstiprinājumu makroekonomiskajiem indikatoriem atbilstoši Fiskālās disciplīnas likuma 20. pantā noteiktajam rādītāju tvērumam (rādītāji apkopoti 5. tabulā šī dokumenta beigās).

	2018	2019	2020	2021
Reālā IKP izaugsme, %p	+0,2	-0,4	–	–
VTBI2019/21	4,2	3,0	3,0	2,9
SP2018/21	4,0	3,4	3,0	2,9
Nominālā IKP izaugsme	+0,2	-0,3	–	+0,1
VTBI2019/21	7,4	6,2	5,8	5,5
SP2018/21	7,2	6,5	5,8	5,4
Inflācija (patēriņa cenas)	-0,3	+0,1	+0,1	–
VTBI2019/21	2,5	2,5	2,2	2,1
SP2018/21	2,8	2,4	2,1	2,1
IKP deflators	–	+0,1	–	–
VTBI2019/21	3,1	3,1	2,7	2,5
SP2018/21	3,1	3,0	2,7	2,5
Potenciālā IKP izaugsme	–	–	–	-0,1
VTBI2019/21	3,4	3,4	3,3	3,2
SP2018/21	3,4	3,4	3,3	3,3
Izlaižu starpība	+0,2	-0,1	-0,042	–
VTBI2019/21	1,3	0,9	0,6	0,3
SP2018/21	1,1	1,0	0,7	0,3

I. tabula. Makroekonomisko prognožu rādītāju izmaiņas kopš apstiprināšanas 2018. gada pavasarī. Datu avoti: <http://fdp.gov.lv/14022018-makroekonomikas-prognozu-apstiprinanas>

Kopš Latvijas Stabilitātes Programmas 2018./21. (turpmāk – SP2018./21.) FM ir mainījusi reālā IKP pieauguma prognozes 2018. un 2019. gadam (skat. 1. tabulu). 2018. gada 20. septembra Padomes sēdē FM informēja par vienreizējiem faktoriem, tostarp lēnāku finanšu nozares izlaidis samazinājumu 2018. gadā, kas sniedz pakalpojumus nerezidentiem, salīdzinot ar pavasara un vasaras sākumā paredzētajām prognozēm. Tajā pašā laikā apjomu kritums finanšu sektorā turpināsies 2019. gadā. Ņemot vērā 2018. gada bāzes efektu, ļoti straujais būvniecības sektora pieaugums turpmāk prognozēts ar lēnāku izaugsmes tempus 2019. gadā.

Atbildot uz Padomes bažām, FM ir norādījusi, ka šādi vienreizēji faktori neietekmē potenciālo IKP pieaugumu, izņemot 2021. gadā (VTBI pēdējais gads). Tādejādi, pārskatot reālā IKP pieaugumu 2018. un 2019. gadā, rodas izmaiņas izlaižu starpībā, t.i., 2018. gadā cikls paplašināsies un ātrāk mazināsies

starpība VTBI gados. Pozitīva izlaižu starpība pieaug 2018. gadā, atspoguļojot ekonomikas apstākļu uzsilšanu, taču tā samazinās 2019. gadā.

	2018	2019	2020	2021
Reālā IKP izaugsme				
FM (2018.g. septembris)	4,2	3,0	3,0	2,9
LB* (2018.g. jūnijs)	3,9	3,0	–	–
EK (2018.g. marts)	3,5	3,2	–	–
SVF (2018.g. septembris)	3,7	3,3	3,1	3,0
Nominālā IKP izaugsme				
FM (2018.g. septembris)	7,4	6,2	5,8	5,5
LB (2018.g. jūnijs)	–	–	–	–
EK (2018.g. novembris)	6,9	6,5	–	–
SVF (2018.g. septembris)	7,3	6,1	5,6	5,5
Inflācija				
FM (2018.g. septembris)	2,5	2,5	2,2	2,1
LB* (2018.g. jūnijs)	2,9	2,9	–	–
EK (2018.g. marts)	3,1	2,9	–	–
SVF (2018.g. septembris)	2,7	2,4	–	–
IKP deflatori				
FM (2018.g. septembris)	3,1	3,1	2,7	2,5
LB (2018.g. jūnijs)	–	–	–	–
EK (2018.g. marts)	3,4	3,2	–	–
SVF (2018.g. septembris)	3,5	2,7	2,5	2,4
Izlaižu starpība				
FM (2018.g. septembris)	1,3	0,9	0,6	0,3
LB (2018.g. jūnijs)	–	–	–	–
EK (2018.g. maijs)	2,1	2,0	–	–
SVF (2018.g. septembris)	1,2	1,0	0,5	0,2

2. tabula. Dažādu institūciju galveno makroekonomisko rādītāju prognozes, %. Datu avoti: FM, LB, EK, SVF.

* Sezonāli un kalendāri neizlīdzināti dati.

1,4% līdz 2,0%. SVF brīdina par fiskālās politikas pārvēršanu par prociklisku.

Ir sasniegts vēsturiski zems bezdarba līmenis (kopš 2007. gada), kas rada spiedienu uz algu pieaugumu. Tiek prognozēts, ka bezdarba līmenis arī turpmāk samazināsies, sasniedzot 7,0% līmeni 2020. gadā, kas ir vienlīdzīgs ar līmeni 2006. gadā. Tas norāda uz iespējamām pieaugošām problēmām piesaistīt cilvēkkapitālu un personāla resursus vairākās nozarēs, kas jau pašlaik tiek novērots arvien pieaugošā uzņēmumu daļā visās nozarēs (ražošanā, būvniecībā, pakalpojumos un mazumtirdzniecībā), kas atzīst, ka darbaspēka trūkums ierobežo uzņēmējdarbības attīstību. Bezdarba līmenis, pie kura netiek veicināts darba samaksas pieaugums (t.i. dabiskais bezdarbs) SP 2018./21. tika prognozēts būtiski augstāks kā faktiskais bezdarbs. Faktiskā bezdarba prognoze paredz bezdarba samazinājumu zem 8% pēc 2018.gada, taču dabiskā bezdarba līmenis ir prognozēts 10,3% 2018.gadā, 9,7% 2019.gadā, 9,4% 2020.gadā un 8,8% 2021.gadā.

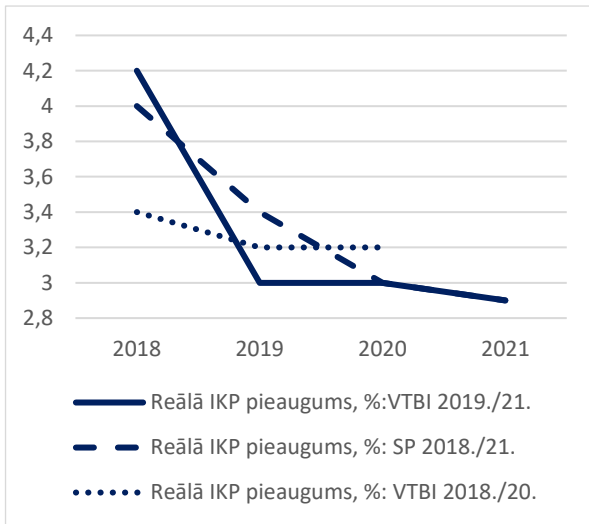
Pamatojoties uz līdzšinējo ekonomikas attīstību un FM prognožu pieņēmumiem, Padome ir pieņēmusi lēmumu par turpmāk minēto aplēšu apstiprināšanu.

Padome apstiprina reālā IKP izaugsmes prognozi VTBI 2019./21. Salīdzinājumā ar 2018. gada februārī sagatavoto iepriekšējo prognozi, kas tika gatavota SP 2018/21 ietvaros, reālā IKP pieauguma tempa prognoze palielināta par 0,2 procentpunktiem 2018. gadam, bet 2019. gadā tā samazināta par 0,4 procentpunktiem. Reālā IKP pieauguma tempa prognoze 2020. gadam un 2021. gadam paliek nemainīga (1. attēls). Balstoties uz diskusijām ar FM, Padome konstatē, ka 2018. gadā un 2019. gadā reālās IKP pieauguma tempa izmaiņas rodas no vienreizējiem faktoriem un paātrinātās izaugsmes bāzes efektiem 2018. gadā.

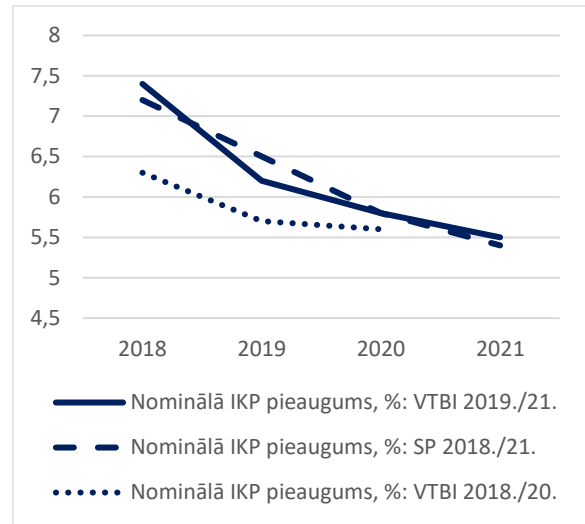
FM reālā IKP pieauguma prognoze 2018. gadam ir visaugstākā citu iestāžu starpā – Eiropas Komisija (turpmāk – EK), Starptautiskais valūtas fonds (turpmāk – SVF) un Latvijas Banka (turpmāk – LB) (2. tabula). IKP pieaugumu veicināja eksports, privātais patēriņš un ES finansētās investīcijas. Reālā IKP pieauguma prognoze 2019. gadam ir zemāka par EK un SVF prognozēm.

FM inflācijas prognozes atbilst tendencēm 2018. gada pirmajā pusē, kad inflāciju izraisīja enerģijas cenu atjaunošanās un algu pieaugums, tomēr kopējās patēriņa cenas ir pieaugušas lēnāk nekā prognozēts 2018. gada februārī.

EK prognozē ievērojami lielāku izlaižu starpību nekā FM – 2018.gadā – par 0,8 procentpunktiem, bet 2019. gadā – par 1,1 procentpunktu. 2018. gada pavasarī EK ir palielinājusi izlaižu starpības prognozi 2019. gadam no

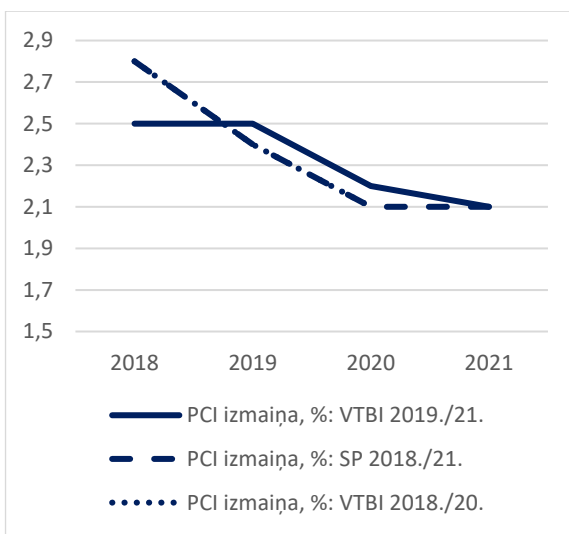
1. attēls. Reālā IKP pieauguma prognoze.
Avots: FM.

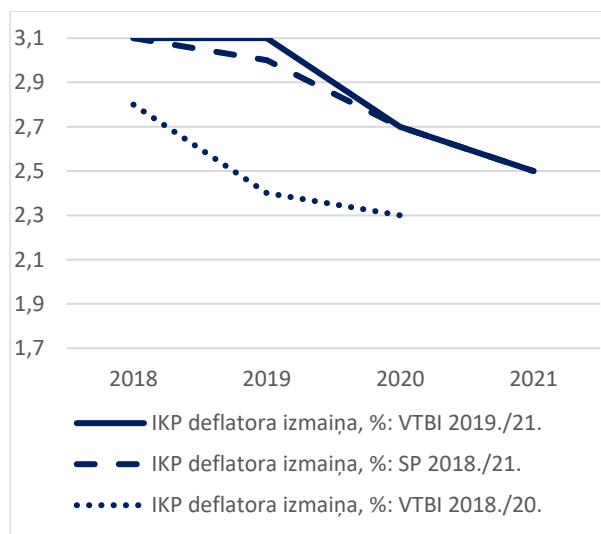
2. attēls. Nominālā IKP pieauguma prognoze.
Avots: FM.

Padome apstiprina nominālā IKP pieauguma prognozi VTBI 2019./21. FM arvien paaugstinājusi nominālā IKP izaugsmes prognozi 2018. gadam un 2021. gadam attiecīgi par 0,2 un 0,1 procentpunktiem, nominālā IKP pieauguma tempi 2020. gadam nemainās, taču 2019. gadā tie tiek samazināti par 0,3 procentu punktiem (2. attēls).

Padome apstiprina patēriņa cenu indeksa (turpmāk – PCI) izmaiņas (inflācijas) prognozi VTBI 2019./21. 2018. gadā PCI prognoze ir samazināta par 0,3 procentpunktiem, taču tā ir palielināta par 0,1 procentpunktu gan 2019., gan 2020. gadam, salīdzinot ar 2018. gada februāra prognozi. (3. attēls).

3. attēls. Inflācijas prognoze.
Avots: FM.

4. attēls. IKP deflatora prognoze.
Avots: FM.

Padome apstiprina IKP deflatora prognozi VTBI 2019./21. Salīdzinājumā ar 2018. gada februāra prognozi IKP deflatora prognoze nav īpaši mainījies, izņemot 2019. gadu, kad tā ir palielināta par 0,1 procentpunktu (4. attēls), tādējādi norādot uz Latvijas ekonomikas uzsilšanu.

Padome apstiprina potenciālā IKP izaugsmes prognozi VTBI 2019./21. ar komentāriem. Kopš iepriekšējo makroekonomikas prognožu apstiprināšanas potenciālā IKP pieaugums nav pārskatīts 2018.-2020. un 2023. gadam. Tajā pašā laikā Padomei ir bažas, ka pieņēmums par vienreizējiem un bāzes efektiem, kas virza IKP straujāku pieaugumu no 2019. gada uz 2018. gadu, atspoguļo uzsilšanu ekonomiskās aktivitātes ciklā un tādējādi negatīvi ietekmē ilgtermiņa potenciālo izaugsmi. Turklāt Padome neuzskata par pamatotu palielināt potenciālo IKP pieaugumu septembra prognozē

salīdzinājumā ar februāra prognozi 2022., 2024. un 2025. gadiem (skat. 3. tabulu), kad demogrāfiskā ietekme radīs lejupvērstu spiedienu uz potenciālo izaugsmi.

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Potenciālā IKP izaugsme	–	–	–	-0,1	+0,1	–	+0,1	+0,1
VTBI2019./21.	3,4	3,4	3,3	3,2	3,0	3,0	2,9	2,9
SP2018./21.	3,4	3,4	3,3	3,3	2,9	3,0	2,8	2,8

3. tabula. *Izmaiņas potenciālā IKP izaugsmes prognozēs kopš apstiprināšanas 2018. gada pavasarī. Datu avots: <http://fdp.gov.lv/14022018-makroekonomikas-prognozu-apstiprinasana>*

Padome apstiprina VTBI 2019./21. prognozēto izlaižu starpību. Ievērojot izlaižu starpību palielinājumu 2018. gadam par 0,2% punktiem, Padome atbalsta izlaižu starpības samazinājumu 2019. gadam par 0,1% punktu. Tomēr vienlaikus vērš uzmanību, ka darba tirgus turpina uzsilt, sagaidot, ka faktiskais bezdarba līmenis samazināsies vēl zem dabiskā bezdarba līmeņa. Ekonomika ir tik acīmredzami tuvu ekonomiskās aktivitātes cikla pašai virsotnei, ka prognozes, kas varētu radīt iespējamu fiskālās telpas paplašināšanu netiek pieļautas. Pašlaik ir laiks īstenot fiskālos ierobežojumus, nevis atvieglojumus.

Spiediens uz algu pieaugumu darba tirgū joprojām ir augsts, bezdarba prognozes paliek ievērojami zemākas nekā dabiskā bezdarba prognozes un darbaspēka trūkums pieaug. Padome atzīmē, ka straujāks algu pieaugums ietekmē konkurētspēju un ekonomiskā cikla virzību augšup, tādēļ vidējā termiņā izlaižu starpība ir lielāka nekā FM prognozētā.

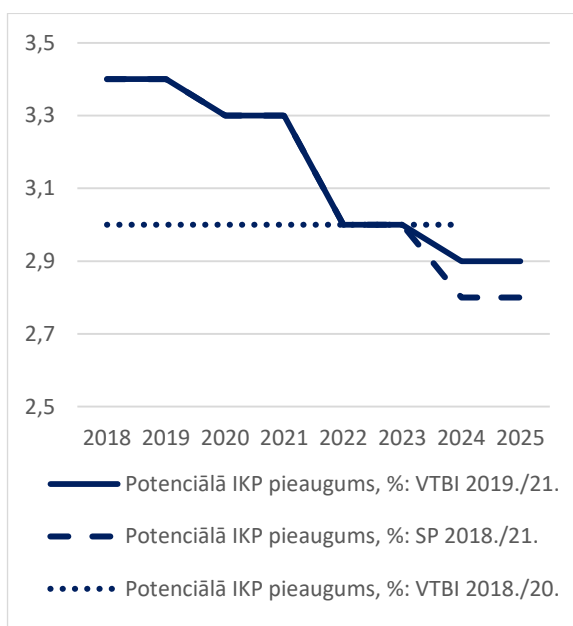
	2018	2019	2020	2021
Potenciālā IKP izaugsme	–	–	–	-0,1
VTBI2019./21.	3,4	3,4	3,3	3,2
SP2018./21.	3,4	3,4	3,3	3,3
Izlaižu starpība	0,2	-0,1	-0,042	–
VTBI2019./21.	1,3	0,9	0,6	0,3
SP2018./21.	1,1	1,0	0,7	0,3

4. tabula. *Izmaiņas potenciālā IKP izaugsmes un izlaižu starpības prognozēs kopš apstiprināšanas 2018. gada pavasarī. Datu avots: <http://fdp.gov.lv/14022018-makroekonomikas-prognozu-apstiprinasana>*

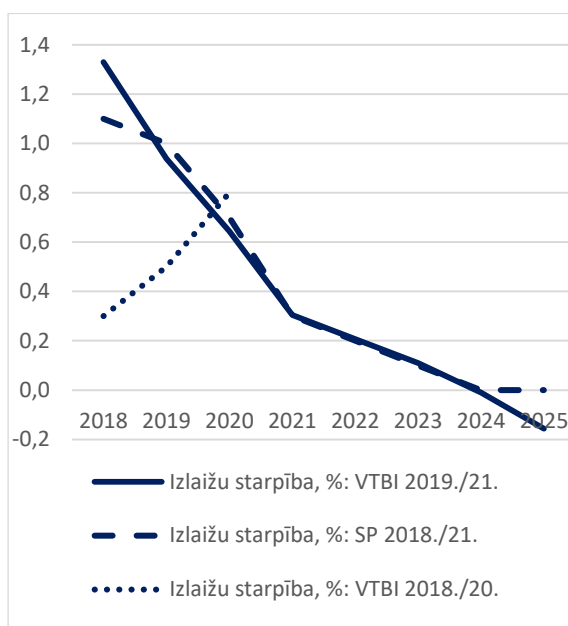
Prognozēts, ka vidējais ikgadējais potenciālā IKP pieaugums no 2018. gada līdz 2025. gadam pārsniegs 3,0%. Padome atzīmē, ka prognozētais potenciālais IKP pieaugums astoņu gadu laikā, kas pārsniedz 3% robežvērtību, ir augsts un pastāv faktori, kas ilgtermiņā samazina potenciālā IKP pieauguma tempu Latvijā, jo ekonomika konverģē ar ES vidējo līmeni un darba piedāvājums joprojām ir ierobežots.

Padome atzīmē, ka Latvijas ekonomikā bija pozitīva izlaižu starpību 2017. gadā, un šī tendence turpinās 2018. gadā. Ekonomiskās aktivitātes cikls pieaug ar spēcīgu pārliecību, augstu nodarbinātību un arvien lielāku spiedienu uz algu inflāciju. Cikliskie faktori ir galvenie ekonomiskās izaugsmes veicinātāji, kas nevar turpināties bez atbilstošām strukturālām izmaiņām, kas palielinātu produktivitāti.

Padome konstatē ievērojamu cenu pieauguma risku galvenokārt darba tirgus apstākļu un pastāvīga algu pieauguma dēļ. Algu pieaugums un inflācijas paātrināšanās, kas pārsniegtu pašreizējās FM prognozes, norādītu uz produktivitātes pasliktināšanos un rezultētos zemākā ekonomiskās izaugsmes potenciālā, tas norāda uz iespējams lielāku pozitīvu izlaižu starpību.

5. attēls. Potenciālā IKP pieaugums, %.
Avots: FM.

6. attēls. Izlaižu starpības, % no potenciālā IKP.
Avots: FM.

	2018	2019	2020	2021
Reālā IKP izaugsme	4,2	3,0	3,0	2,9
Nominālā IKP izaugsme	7,4	6,2	5,8	5,5
Inflācija	2,5	2,5	2,2	2,1
IKP deflators	3,1	3,1	2,7	2,5
Potenciālā IKP izaugsme	3,4	3,4	3,3	3,2
Izlaižu starpība	1,3	0,9	0,6	0,3

5. tabula. Padomes apstiprinātie makroekonomisko prognožu rādītāji.

Kopsavilkums:

Padome apstiprina makroekonomiskās prognozes, lai atbalstītu fiskālās prognozes VTBI 2019.-2021. gadam.